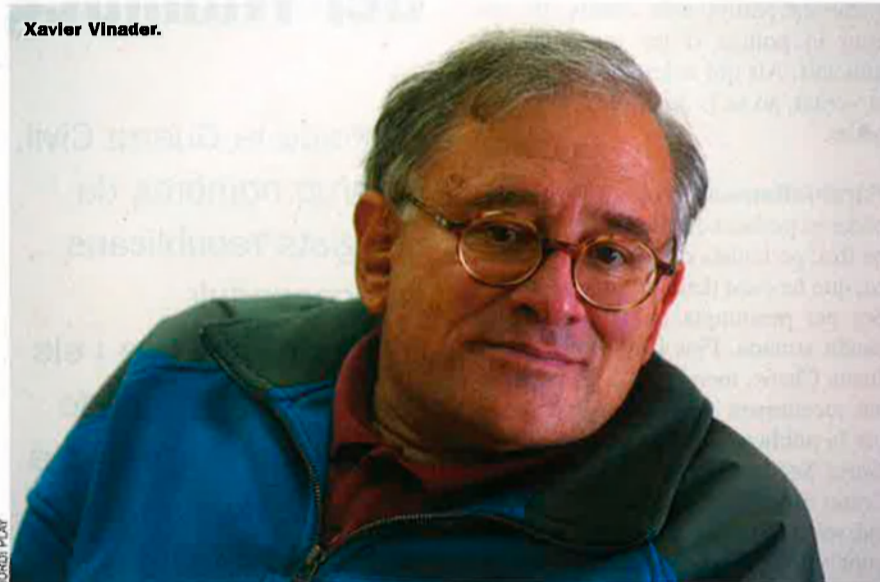

La veu dels que no tenen veu

Al peu de la carretera que va de San Salvador del Valle a la Arboleda, al País Basc, amb les mans lligades a l'esquena, la cara coberta amb una caputxa i uns quants forats al cap i al cos, fou trobat el cadàver del propietari d'un bar de Baracaldo. Era el 23 de gener del 1980. Uns suposats membres d'ETA l'havien segrestat de casa seva aquella mateixa tarda. Tres setmanes abans, en un altre bar, un home havia mort, abatut també pels trets d'homes de la banda armada. Aquelles morts, dirien els jutges posteriorment, van ser una "conseqüència directa i immediata" de les informacions aparegudes en uns articles del periodista Xavier Vinader publicats entre final de desembre del 1979 i principi de gener del 1980 a la revista *Interviú*. En els articles s'identificaven alguns membres de diversos grups d'ultradreta que tenien per objectiu organitzar accions contra ETA.

L'Audiència Nacional, per aquest motiu, va condemnar Xavier Vinader a set anys de presó per un delictes d'imprudència temerària professional amb el resultat de dos morts. El tribunal entenia que Vinader, tot i ser conscient del risc que comportava la publicació d'aquests articles, no es va preocupar d'esbrinar si la informació que li facilitava un expolícia, la seva principal font, era certa. "Això no era veritat. -puntualitza Xavier Vinader-. Vaig parlar amb molta gent, però no els vaig citar als articles ni al llarg del judici per no comprometre'ls. L'existència d'aquella trama d'ultradreta era coneguda per molta gent al País Basc."

Dies d'exili. Per evitar la presó, Xavier Vinader, va traslladar-se a viure a Londres, des d'on reclamava la revisió del seu cas. En aquell temps, la professió periodística es va mobilitzar, amb grans manifestacions, per reivindicar la innocència de Vinader i el dret dels periodistes a informar lliurement. "Si finalment vaig sortir lliure va ser gràcies al suport de la professió, que es va sentir agredida -explica Vinader-. De fet, fins i tot un jutge em va dir que els tri-

Xavier Vinader.

El 17 de novembre del 1981, el periodista Xavier Vinader va ser condemnat a set anys de presó per un delictes d'imprudència. Segons els jutges, uns articles van incitar ETA a assassinar dues persones. El cas Vinader va mobilitzar la professió en defensa de la llibertat d'expressió. Vint-i-cinc anys després, Vinader ho recorda amb la sensació que els periodistes no han avançat gaire pel que fa a la llibertat d'informar sobre temes relacionats amb la lluita armada.

bunals no anaven contra mi, sinó que calia parar els peus als periodistes." Malgrat la denegació d'emparament que el 1983 li va fer el Tribunal Constitucional, el consell de Ministres, aleshores presidit per Felipe González, li va atorgar l'indult uns mesos després. "Em van indultar perquè veien claríssim que allò era una flagrant agressió contra la professió. Primer m'havien acusat de col·laboració amb banda armada, i després ho van deixar en imprudència professional. Tot plegat no tenia cap sentit", diu Vinader.

Sigui com sigui, vint-i-cinc anys després de la condemna, Vinader recorda el seu cas "amb serenitat i com un malson alhora". Tot i així, diu, en guarda bons records. "Sobretot per la solidaritat dels companys, que va ser vital. Una solidaritat que ara no existeix", diu. De fet, Vinader es mostra convençut que, tot i que algunes coses han canviat, hi ha determinats aspectes, sobretot els relacionats amb la informació referent a ETA, que fan pensar que la transició encara no ha acabat. "Acostar-se informativament a la lluita arma-

da és un camp minat, ja que el periodista corre el risc de ser acusat de fer apologia del terrorisme. No es respecta la tasca dels periodistes i tota la informació relacionada amb aquest tema s'elabora partint dels canals oficials, com la policia o les investigacions judicials. Als qui volen anar al fons de la veritat, no se'ls dóna veu", opina Vinader.

Paral·lelismes. El cas de Xavier Vinader es podria comparar amb el de Pepe Rei, periodista d'*Egin* i d'*Ardi Beltza*, que ha estat detingut diverses vegades per presumpta col·laboració amb banda armada. Fins i tot el cas de De Juana Chaos, membre d'ETA condemnat recentment a dotze anys de presó per la publicació d'uns articles al diari *Gara*. Segons Vinader, el que passa a l'estat espanyol respecte a la informació sobre ETA és molt greu des d'un punt de vista de la llibertat d'expressió. "A Pepe Rei, per exemple, per voler donar la veu als de l'altre costat, li diuen que col·labora amb ells. Això no passa en cap país. És impensable que a Gaza, per exemple, detinguin un periodista per parlar amb algú de Hamàs; o a Irlanda del Nord, on no es criminalitza la BBC per parlar amb l'IRA. Per això, diaris com *Egin* o *Egunkaria* han estat prohibits, perquè donen veu als de l'altre costat. I a sobre en basc, que ja els fa sospitosos només per això."

Per tot plegat, Xavier Vinader diu que cal que la professió faci una mica de reflexió sobre aquest fet, ja que, segons ell, hi ha un excés de cofoisme i poca distància respecte dels polítics. "Un altre exemple molt greu és el que va passar amb els atemptats de Madrid el març del 2004. Com és possible que l'única font fos el govern d'Aznar? Com pot ser que els periodistes no tinguessin fonts properes a ETA per demanar-los directament si tenien res a veure amb l'atemptat?", es pregunta. Segons Vinader, els periodistes podrien contribuir a aclarir una mica el procés de pau al País Basc si tinguessin accés a fonts properes a la lluita armada. El mal de tot plegat és, segons ell, que sobre aquest tema s'informa a cop de comunicat, sense la possibilitat de contrastar res.

Xevi Camprubí

La gran aventura del Winnipeg

Acabada la Guerra Civil, un grup nombrós de refugiats republicans va aconseguir abandonar França i els horribles camps de concentració, gràcies a la intervenció de Pablo Neruda. El poeta llogà un vaixell, el Winnipeg, amb capacitat per a 2.400 persones, rumb a Xile. EL TEMPS ha localitzat dos dels refugiats per reviuir l'aventura.

Hi ha records impossibles d'esborrar. Els prop de cent supervivents que encara queden de la coneguda com a generació del Winnipeg ho saben bé. Ha plogut molt des de llavors ençà, però per a Víctor Pey, de noranta-un anys, sembla que va ser ahir. Des de la seva casa de Santiago de Xile, envoltat de llibres i escortat per un petit retrat del president Lluís Companys que penja de la paret, aquest exenginyer de la Generalitat evoca amb tot luxe de detalls l'episodi més transcendental de la seva vida. El 26 de gener del 1939, quan Barcelona va caure a mans de les tropes "nacionals", Pey tenia vint-i-quatre anys. La notícia el va sorprendre treballant a Vic. Aleshores decidí partir cap als Pirineus. Els gendarmes, però, el van detenir i el van portar als temuts camps de concentració del sud de Fran-

ça. "Eren condicions molt inhumanes -ressalta Pey-, pitjor que als camps de concentració nazis, va ser terrible. A la matinada passaven a recollir la gent que havia mort; vaig sobreviure de casualitat." El Govern francès del radical socialista Edouard Daladier, pressionat pel règim franquista d'una banda i pel nazi de l'altra, havia decretat el confinament dels prop de 500.000 espanyols que entre el 26 de gener i el 9 de febrer del 1939 havien travessat la frontera fugint de l'horror.

La mediació de Neruda. Des del seu Xile natal, Pablo Neruda, de trenta-quatre anys, estava informat del destí dels republicans espanyols. El 1933 havia estat cònsol a Barcelona i, del 1934 al 1936, a Madrid. D'aquesta etapa conservava molt bones amistats, entre les quals, la de Rafael Alberti. Un dia l'escriptor gadità li escriví una carta relatant-li el tracte tan inhumà que rebien els seus compatriotes a França. El Premi Nobel de literatura no s'ho pensà ni un minut. Convencé el president Pedro Aguirre Cerda, del Front Popular, de l'obligació que tenia Xile de solidaritzar-se amb els republicans. L'abril del 1939 el poeta xilè marxà cap a París per preparar el rescat. Hi anava com a cònsol especial per a la immigració espanyola. La intenció: llogar un vaixell, amb capacitat per 2.400 persones, per traslladar els refugiats republicans cap a Amèrica del Sud. Era el Winnipeg.

Una notícia al diari. Víctor Pey va ser precisament dels primers a inscriure's al Winnipeg. Gràcies a uns contactes de la seva família, s'havia pogut escapar del camp de concentració de Perpinyà. Estava en llibertat però sabia que en qualsevol moment el podien tornar a deportar a l'infern. En llegir un dia al diari que Neruda acabava d'arribar a França en missió humanitària va veure la llum al final del túnel. Hi havia altres països de Llatinoamèrica, com Mèxic o